

Het Algemeen Rijksarchief te Brussel

R.C. Hage*

In Brussel liggen vele archiefstukken die voor onderzoekers naar het verleden van 's-Hertogenbosch van belang zijn. Vooral het archief van de Rekenkamer van Brabant bevat een schat aan belangrijke informatie. Deze Rekenkamer is in 1404 opgericht. Een deel van dit archief is vanaf 1993 op microfiche gezet (zie *'s-Hertogenbosch* I 1993 p. 128, II 1994 p. 175, IV 1996 p. 95 en V 1997 p. 22). De microfiches kunnen in het Stadsarchief geraadpleegd worden. Op diverse onderdelen zijn door het Stadsarchief toegangen vervaardigd. Wie de bronnen in originele staat wil bekijken moet echter naar Brussel. Hoe gaat het daar in zijn werk?

Het Algemeen Rijksarchief (Archives Générales du Royaume) is gevestigd aan de Ruisbroekstraat 2-6 in Brussel. Bij binnenkomst wordt men verzocht zich te legitimeren en in te schrijven. De kosten voor de pas bedragen Bf 600, ca f 30. Met deze pas kan de bezoeker een jaar lang terecht bij het Algemeen Rijksarchief en bij archiefdiensten in een aantal grote steden, die men ook aanduidt met de term Rijksarchief. De openingstijden van de archiefleeszaal in Brussel zijn maandag tot en met vrijdag van 8.30 tot 12.30 uur en van 13.00 tot 16.30 uur. Wie op zaterdag onderzoek wil doen kan van 8.30 tot 16.00 uur terecht. De op zaterdag te raadplegen stukken dienen vooraf te worden aangevraagd.

Het Algemeen Rijksarchief heeft drie ruimten die toegankelijk zijn voor de onderzoeker: de bibliotheek, de archiefleeszaal en de ruimte voor het raadplegen van genealogische bronnen.

In de leeszaal meldt men zich bij de 'voor-

zitter'. Deze registreert de gast in een systeem. De voorzitter is geen archivaris; sowieso wordt er van archivariissen verwacht dat zij zich niet of nauwelijks vertonen in de studiezaal.

In de leeszaal staan een aantal lange tafels waar circa zestig personen een plek kunnen vinden. Daarnaast zijn er vijf microfilm-leesapparaten beschikbaar en een afdrukapparaat. Voor rolfilms staan twee apparaten klaar. De rolfilm- en microfiches zijn gratis te raadplegen. Het afdrucken kost Bf 10 (50 cent) per stuk. Het gebruik van de readerprinter kost ook 10 frank. Van stukken die voor het jaar 1500 zijn geschreven mogen geen fotokopieën worden gemaakt. Wil men een fotoafdruk, dan betaalt men afhankelijk van het formaat en al dan niet in kleur een bedrag van 100 frank of hoger, exclusief het gebruiksrecht van 250 frank (f 5, resp. f 12,50). In de leeszaal staan tevens vier terminals met daarop Archeion, een geautomatiseerd archievenoverzicht, waarmee men na inlogging stukken kan aanvragen. Er zijn geen bestanden in digitale vorm te raadplegen.

Tegen de wand bevinden zich nog vakken waarin inventarissen (signatuur: I, gevolgd door een volgnummer), toegangen 'in beperkte oplage' (signatuur: T, gevolgd door een volgnummer) en overige toegangen (signatuur: A, volgnummer) staan. Tot slot staan er kasten met inventarissen en toegangen van andere rijksarchieven.

De eerste bron die men onder ogen krijgt is het *Overzicht van de archieven van het Algemeen Rijksarchief. Toestand op 1 januari 1998*, geschreven door Rombout Nijssen. In feite is dit belangrijke werk een over-

zicht van alle in de leeszaal aanwezige inventarissen en andere toegangen waaruit archivalia kunnen worden opgevraagd. Er staat niet in wat er aan bronnen in het Rijksarchief aanwezig is, maar welke toegangen te raadplegen zijn. Het gaat om een opgave van het aantal kilometers archief dat toegankelijk is van het totaal aantal kilometers dat zich in de depots bevindt. Het *Overzicht* lijkt op een archievensgids, maar is het niet: een archievensgids geeft namelijk aan welke bestanden zich in het depot bevinden, de omvang, de periode en of er al dan niet een toegang is gemaakt.

De inventarissen en toegangen zijn in het *Overzicht* gerangschikt volgens een klassieke methode:

- I *Overheidsinstellingen tot 1795:*
- A Centrale overheid
  - B Centrale instellingen van Brabant
  - C Regionale overheidsinstellingen
  - D Plaatselijke overheidsinstellingen.
- II *Overheidsinstellingen vanaf 1795*
- A Senaat
  - B Hoven en rechtbanken
  - C Regering
  - D Provinciale instellingen
  - E Regionale overheidsinstellingen; Kamers van Koophandel tot 1875
  - F Plaatselijke overheidsorganen
  - G Notarissen.
- III *Privaatrechtelijke instellingen, families, personen en verzamelingen*
- A Kerkelijke instellingen
  - B Verenigingen, genootschappen, instellingen met ideologische, politiek-culturele doelstellingen
  - C Ondernemingen, verenigingen, instellingen en genootschappen met economische doelstellingen
  - D Families en personen
  - E Verzamelingen.

Index

Voor de geïnteresseerden in de bronnen van Brabant en 's-Hertogenbosch zijn bij-

voorbeeld de toegangen die vermeld worden op blz. 26 van het *Overzicht* van belang: I 41-44, 47, 56-57, 62, 138, 133, 134, 143, 157, 195 en 241, A 213 en T 201, waarin een tafel van microfilms is opgenomen. De toegangen zelf kunnen soms dateren uit de vorige eeuw. De eerste Belgische Algemene Rijksarchivaris, L.P. Gachard, heeft in de jaren 1835-1837 diverse, nog niet geëvenaarde toegangen gemaakt.

De archivalia kunnen via de terminal worden opgevraagd via de in deze toegangen vermelde signatuur. Zo bevat AGR/AR CC/RK 3 (Archives Générales du Royaume/Algemeen Rijksarchief Chambres Comptoirs/Rekenkamer nr. 3) afschriften uit de 16e eeuw van 'Alrehande previligien aengaende de stad van 'sHertogenbossche en anderen'. Bij nadere bestudering betreft het bijvoorbeeld afschriften van: 'vrijheden verleent der stad van 'sHertogenbossche' van 1330, waarin allerlei strafrechtelijke bepalingen zijn opgenomen (Hertog Jan, de uitvaardiger, noemde 's-Hertogenbosch de stad: 'die een vest ende een slot onses lants op dat eijnde is'); een regeling uit 1336 voor de benoeming van schepenen en 'borsedrageren'; afspraken opgetekend in 1344 over de schepenen die na 'afgaen' het jaar daarop als gezworene gaan functioneren.

In 1996 is de geschiedenis van de Rekenkamers en hun archief gepubliceerd door Erik Aerts. Dit werk is binnenkort in de bibliotheek van het Stadsarchief te raadplegen. Dr. A.C.M. Kappelhof zal voor het Nederlandse Archievenblad een recensie schrijven over dit voor Nederland en voor 's-Hertogenbosch belangrijke boek.

Meer informatie over het Algemeen Rijksarchief is te vinden op Internet:
[HTTP://arch.arch.be/AGR_N.HTML](http://arch.arch.be/AGR_N.HTML). ■

* R.C. Hage is hoofd van het Stadsarchief 's-Hertogenbosch